

A Disconcerting Decree: Why is There No Shofar on Shabbos?

Yoni Rabinovitch

(1) משנה מסכת ראש השנה פרק ד משנה א

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעים אבל לא במדינה משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין:

(2) רש"י מסכת ראש השנה דף כט עמוד ב

אבל לא במדינה - לא בירושלים, ולא בגבולין.

(3) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ראש השנה פרק ד

[א] כבר ביארנו לך כמה פעמים כי מקדש נקראת ירושלם כולה. ומדינה, שאר ארץ ישראל.

(4) גמרא ראש השנה דף כט עמוד ב

מנא הני מילי? אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא כתוב אחד אומר (ויקרא כג) שבתון זכרון תרועה וכתוב אחד אומר (במדבר כט) יום תרועה יהיה לכם לא קשיא כאן ביו"ט שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות בחול אמר רבא אי מדאורייתא היא במקדש היכי תקעינן ועוד הא לאו מלאכה היא דאצטריך קרא למעוטי דתנא דבי שמואל (במדבר כט) כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא אמר רבא מדאורייתא מישראל שרי ורבנן הוא דגזור ביה כדרבה דאמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיעין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברה"ר והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה

(5) ט"ז אורח חיים סימן תקפח

והקשה המזרחי בי"ט נמי נגזר שמא יתקן כלי שיר והאריך בזה ולבסוף לא תי' כלום... ועוד נ"ל לתרץ דאין להם לגזור ולעקור לגמרי דברי תורה שצותה לתקוע ביום זה בשלמא בשבת לא מתעקר לגמרי כיון שבלא שבת תוקעין בי"ט ונראה שזהו בכלל מה שעשו סייג לתורה ולא לעבור על ד"ת דזהו לעבור על ד"ת לעקרו לגמרי ומה"ט ניחא עוד מ"ש ב"י בשם הר"ן מ"ש מילה דדחיה שבת ולא גזרי' שמא יעביר התינוק ד"א ברה"ר ותי' לחלק בין זה לזה בדוחק ולפי מ"ש ניחא דהתורה רבתה בפ"י וביום השמיני אפי' בשבת לא רצו לעקור ד"ת בפ"י משום גזירה

(6) רי"ף מסכת ראש השנה דף ח עמוד א

משחרב בית המקדש וכו': אמר רב הונא [דף ל' ע"א] ועם ב"ד מאי עם בית דין בפני ב"ד לאפוקי שלא בפני בית דין דלא. איתמר נמי א"ר חייא בר גמדה אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל זמן שבית דין יושבין:

(7) המאור הקטן מסכת ראש השנה דף ח עמוד א

הרי"ף ז"ל כתב בהלכותיו... ולא היה לו לכתוב זה הכלל שכשהתקין ריב"ז לא התקין אלא במקום שיש בו סנהדרין בין בסנהדרי גדולה בין ביבנה בין בסנהדרי קטנה... ועכשיו אין לנו

סנהדרין לא גדולה ולא קטנה ואין שום מקום בישראל שתוקעים בו ב"ט של ר"ה שחל להיות בשבת... וזה אחד מן המקומות המתמיהים הנמצאים בהלכות

8) רא"ש מסכת ראש השנה פרק ד

אמר ר"א כשהתקין ריב"ז לא התקין אלא ביבנה אמרו לו אחד יבנה ואחד בכל מקום שיש בו בית דין. (ב) רש"י פי' בית דין של כ"ג. אמרו עליו על רב אלפס ז"ל שהיה תוקע בר"ה שחל להיות בשבת. וכן משמע בהלכותיו שהביא מימרא דרב הונא ועם ב"ד ואין דרכו להביא אלא דבר הנוהג בזמן הזה... ולא נהגו תלמידיו אחריו לעשות כן.

9) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ואמר רבי יצחק: כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה - מריעין לה בסופה. מאי טעמא - דלא איערבב שטן.

10) שולחן ערוך אורח חיים סימן שמה סעיף א

איזהו רשות הרבים... ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים.

11) שולחן ערוך אורח חיים סימן שג סעיף יח

והשתא דלית לן רשות הרבים גמור הוה ליה כל רשות הרבים שלנו כרמלית

12) רמ"א סימן שנ סעיף ג

...אפילו בזמן הזה דלית לן רשות הרבים...

13) שו"ת תורה לשמה סימן תלו

ר"ה שחל להיות בשבת שאין תוקעין א"כ איך נעשה למעלה כל התיקונים. שאלה בזה"ז כשחל ראש השנה בשבת דאין תוקעין משום גזרה שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים וכן ה"ה כשחל יום ראשון דסוכות בשבת שאין נוטלין לולב ואע"פ שהוא מצות עשה מן התורה איך משום גזרה דשמא יעבירונו ד"א בר"ה יבטלו חז"ל מ"ע מן התורה והלא אין ודאי נדחה מפני הספק ובעלמא אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת וכאן העשה נדחה מפני ספק של ל"ת דילמא יעבירונו...

תשובה הטעם דשמא יעבירונו ד"א בר"ה לא אמרו רז"ל אלא בשביל לעשות טעם פשטי ונגלה לגזרתם לפני המון ישראל כדי שתתקבל גזרתם אצל כל אדם ולא תהיה גזרה שאין בה טעם אך אין זה עיקר הטעם שלהם אלא העיקר הוא מפני שהם ידעו ברוח קדשם שהתיקון הנעשה ע"י מצות אלו ביום זה הנה כאשר חל יום זה בשבת הנה הוא נעשה מאיליו מכח קדושת השבת ואין צריך לעשותו על ידינו לכן בעבור כבוד שבת תקנו שלא לתקוע (יום) [ביום] זה ולא יטלו לולב להורות שהתיקון של המצות האלה הוא נעשה מאיליו ע"י קדושת השבת אך זה הטעם הוא סוד ונסתר ולא יספיק להמון ישראל ולכן הוכרחו לעשות טעם אחר לגזרתם והוא שמא יעבירונו ד"א בר"ה ומאחר שהם מוכרחים לגלות זה הטעם על כן במקדש דלא שייך זה הטעם דשמא יעבירונו ד"א תוקעין וכן במקום שיש סנהדרין של כ"ג שהם סנהדרין קטנה ג"כ תוקעין משום דבפני ב"ד לא שייך טעם זה